

Kejserinden i Roskilde

Af domprovst Jens Arendt, Roskilde

Det fremgår af en meddelelse fra Det danske Udenrigsministerium, at Kejserinde Dagmar agtes genbegravet i St. Petersborg. Redaktionen har, inden denne meddelelse blev udsendt, bedt Domprovst Jens Arendt om at skrive et par ord om Kejserinden. Der er således tale om en særlig aktualitet for denne artikel.

Udenrigsministeriet meddeler, at "Genbegravelsen af kejserinde Dagmar finder sted på initiativ af Romanov-familien. Den er udtryk for hendes eget ønske. Ifølge udsagn fra hendes nærmeste familie var det hendes ønske at blive begravet ved sin mands side i Peter og Paul Katedralen i Skt. Petersborg, når forholdene i Rusland gjorde det muligt. Genbegravelsen er i den forbindelse en markering af de store forandringer, der er sket i Rusland siden Sovjetunionens opløsning.

Genbegravelsen støttes af præsident Putin, der personligt har

henvendt sig til Hendes Majestæt Dronningen for at få dansk støtte til gennemførelsen af genbegravelsen. ”

Udenrigsministeriet gør endvidere gældende, at ”Der er i disse år en stærkt øget interesse i Rusland for perioden før revolutionen, der var præget af en hurtig udvikling af forbindelserne mellem Rusland og resten af Europa. Der er også en betydelig interesse for selve genbegravelsen i Rusland, som må forstås som et russisk ønske om at genskabe kontinuiteten i historien og som et symbol på Ruslands vilje til at genindtage sin naturlige plads i Europa. Symbolværdien styrkes ved, at kejserinde Dagmar er ukontroversiel i russisk historie. Hun er respekteret og beundret som en udenlandsk prinsesse, der har tjent Rusland. Hun er derfor en ideel samlende skikkelse i det nye Rusland.”

Meddelelsen afsluttes med at pege en dato for genbegravelsen:

”Ifølge de foreløbige planer vil genbegravelsen finde sted den 26. september 2004. Datoen er foreslået af præsident Putin, fordi Prinsesse Dagmar kom til Rusland denne dato (i 1866) for at blive gift med den russiske tronfølger.”

Et vigtigt kapitel, når det drejer sig om den danske kirkegårds kulturs historie, er andre religiøse samfunds kirkegårde. Jøder og nu også muslimer etablerer deres egne kirkegårde. Men når det drejer sig eksempelvis katolikker og ortodokse, indretter de sig oftest i et hjørne af en eksisterende kirkegård. Det gælder også lan-

dets fornemste begravelser. I et hjørne af Roskilde Domkirke findes en kirke i kirken. Her tænker jeg på krypten under Christian IX's kapel i kirkens nordvestlige hjørne. Her findes en lille russisk ortodoks kirke med ikoner og kors og røgelseslampe, som omgiver kejserinde Dagmars kiste.

Kejserinden døde d. 13. oktober, 1928 og blev bisat i Alexander Newskikirken i København og i Roskilde Domkirke d. 19. oktober 1928. Det er altså i år 75 år, siden hun døde. Begivenheden skulle kun være en privatbegravelse, men det virkede næsten som en statsbegravelse med deltagelse af medlemmer af den danske kongefamilie, repræsentanter for det officielle Danmark, udenlandske kongelige og flere medlemmer af Romanovfamilien.

Korset på kisten er et græsk-russisk kors med en skrå tværbjælke placeret nederst på selve korsstammen. Tværbjælken peger opad mod højre - angiveligt den side, hvor den bodfærdige røver hang - mens den

ubodfærdige røver hang til venstre - den del af tværbjælken, der peger nedad. Symbolikken er enkel: den bodfærdige røver kom opad - til paradiset - mens den ubodfærdige røver måtte nedad, fordi han håned Jesus på korset.

Ikonerne har deres egen historie. Een af dem blev hængt op af Frederik IX personligt. Den viser Kristi ansigt, som det aftrykkes i Veronicas svededug. Den blev givet til Kong Frederik af en hohenzollisk prins, som havde været i kommunisternes fangenskab. To andre ikoner har hængt på Hvidøre, kejserindens bolig på hjørnet af Strandvejen og Emiliekilde-vej.

Her boede hun siden hun i marts 1919 var flygtet fra Rusland som passager på det engelske krigsskib HMS Marlborough, som var blevet sendt til Krim for at undsætte hende. Bygningen købte hun allerede i 1906 sammen med sin søster dronning Alexandra af England for at have et sted at være i Danmark efter deres fars, Christian IX's død samme år.

Den mest særprægede ikon er malet så sent som i 1982 på et kloster i New York. På billedet ser man den korsfæstede omgivet af en række skikkelser, som bærer glorie. Det er ikke jomfru Maria og apostlen Johannes, som normalt afbildes foran korset. Men det er 9 afdøde medlemmer af den kejserlige familie, som hun nu på den måde genforenes med. Den blev skænket af medlemmer af den kejserlige families tjenerstab. Da ikonen blev hængt op, og den russisk ortodokse menighed samtidig holdt en mindegudstjeneste ved kisten d. 4. februar 1982, var dronning Margrethe til stede. Biskop Wiberg og domkirkens præster deltog også.

Den kiste, som zarinaen hviler i, er i øvrigt den samme, som først indeholdt hendes bror Frederik d. VIII's zinkkiste. Han døde i Hamborg i 1912. Glücksborgernes kapel og Frederik VIII's sarkofag blev først taget i brug i 1926. Ved kistens ende ses under den russiske krone initialerne MF (Maria Feodorovna) Det var kejserinde Dagmars russiske navn. Kisten i sig selv er en bonet egetræskiste af halvcirkulært tværsnit hvilende på en sokkel af samme materiale.

Kejserinde Dagmar var meget grebet af den sønderjyske sag og modtog daglig Flensborg Avis. Hun gjorde også, så længe hun havde mulighed for det, et stort arbejde for sønderjyske krigsfanger. På kisten er en sølvplade skænket af sønderjyske kvinder med følgende indskrift:

"Kejserinde, Danmarks datter, Sønderjyllands søster kære.

Stor i lykken, størst i sorgen, fik du lært din lod at bære.

Og mens steppens græs har sukket, over vore døde sønner, fandt, som du, vi vejen opad, gennem sjælens tavse bønner."

Kejserindens søn Zar Nicolai II, dennes kone Alexandra og deres 5 børn, Olga, Tatjana, Maria, Anastasia og Alex, blev taget til fange af bolsjevikkerne efter revolutionen i oktober 1917. Dagmars yngste søn Michael blev skudt i Perm. I fangenskabet udviste Nikolaj og Alexandra og deres fem børn en beundringsværdig optræden trods de stigende ydmygelser fra fangevogternes side. Midt om natten 16.-17. juli 1918 drev man dem alle syv sammen med deres læge og tre tjenestefolk ned i en kælder i under en villa i Jekaterinenburg i Uralbjergene. Her blev de skudt uden varsel. Bagefter blev ligene ødelagt og brændt og styrtet i en mineskakt. Først i 1991 blev ligresterne fremdraget igen under præsident Jeltsin, og ikke før i 1995 var de endeligt blevet identificeret som den kejserlige families. Den 17. juli 1998 blev

de bisat i Peter-Paul katedralen i Sankt Petersborg, 80 år efter det frygtelige mord.

Efter sigende var det Dagmars sidste ønske at blive begravet i Rusland, det land, som hun antog som sit samtidige med, at hun gik over til den ortodokse tro. Hvis ikke der var kommet en kurre på tråden i det dansk-russiske forhold, ville præsident Putin formodentlig også i november 2002 have anmodet om, at hendes jordiske rester blev overført til Sankt Petersborg i forbindelse med byens 300 års jubilæum.

Der er ikke adgang for offentligheden til krypten under Glücksborgernes kapel, som regelmæssigt besøges af medlemmer af kongefamilien og rummer 10 andre kister, blandt andet Arveprins Knuds og Caroline

Mathildes. Engang om året vil medlemmer af Alexander Newskikirken i Bredgade holde gudstjeneste i rummet.

Marie Sophie Frederikke Dagmar, i familien altid kaldt Minny, blev født i København den 26. november 1847 i det Gule Palæ i Amaliegade. Hendes forældre var prins Christian af Glücksborg (den senere Christian IX) og prinsesse Louise af Hessen-Kassel, der begge var opvokset i Danmark.

Kejserinden var enke efter Alexander III, zar af Rusland, som døde i 1894. Hun var blevet gift som 18 årig i 1866. Hendes mand blev Ruslands Zar efter, at Alexander II blev dræbt ved et attentat i 1881. Ægteskabet mellem den lille, elegante og udadvendte Dagmar og den fysisk store Alexander, der ikke var særlig interesseret i pomp og pragt og afskyede selskabslivet, blev meget harmonisk og lykkeligt. Alexander døde af en nyresyg-

dom i 1894 og blev efterfulgt af sin søn Nicolai II.
Det går for vidt at gennemløbe hele historien frem til
Krim i 1919, hvor Dagmar flygtede fra sit land gen-
nem 53 år for i august at blive modtaget af sin nevø
kong Christian X i København.
Hun levede til sin død 13. oktober 1928 på Hvidøre
(og på Amalienborg om vinteren). Nu tyder meget på,

at hun vil blive genforenet med sin familie i Sct. Petersborg. Der vil så ikke mere blive brændt røgelse under Christian IX's kapel, når den russisk-ortodokse menighed mødes. Hvis kejserinde Dagmars jordiske rester flyttes fra Roskilde Domkirke til Peter-Paul Katedralen, er det første gang, at en kiste med et medlem af den danske kongeslægt flyttes fra domkirken til udlandet. Dette er i sig selv en nævneværdig begivenhed. Men kejserinde Dagmars liv var i høj grad også bemærkelsesværdigt.